

Королішин М.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

кафедри аудиту

Західноукраїнський національний університет

м. Тернопіль, Україна

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО АУДИТУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Аудит фінансових результатів є важливим інструментом забезпечення достовірності фінансової інформації, об'єктивності оцінки діяльності підприємства та формування обґрунтованих управлінських рішень. В умовах зростаючої економічної турбулентності, посилення регуляторних вимог та цифровізації бізнес-середовища актуалізується потреба у вдосконаленні методології аудиту фінансових результатів. Саме тому питання вибору сучасних підходів, виявлення проблем практичного застосування та окреслення перспективних шляхів удосконалення постає одним із пріоритетних для науковців і практиків.

Варто зауважити, що методологічна база аудиту суттєво оновилася після ухвалення Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [1], який узгодив національні процедури із міжнародними вимогами.

Сучасні тенденції розвитку аудиторської діяльності в Україні значною мірою визначаються реформою у сфері фінансової звітності та впровадженням Міжнародних стандартів аудиту (МСА). Це сприяє гармонізації національної практики із світовою, однак водночас вимагає від аудиторів глибокої адаптації методів і процедур до підвищених вимог щодо професійного скептицизму, оцінки ризиків суттєвого викривлення та документування аудиторських доказів.

Одним з основних напрямів сучасного аудиту є впровадження ризик-орієнтованого підходу, що передбачений Міжнародним стандартом аудиту 315

(переглянутим в 2019 році) «Ідентифікація та оцінювання суттєвого викривлення» [2]. Аудитор повинен приділяти найбільшу увагу тим ділянкам обліку, де існує високий ризик викривлення фінансових результатів, зокрема формуванню доходів, оцінці витрат, створенню резервів та іншим операціям, що впливають на прибуток. У практиці українських підприємств саме ці ділянки найчастіше містять помилки через недосконалість облікової політики, недостатність внутрішнього контролю або навмисні спотворення.

Відповідно, одним із першочергових завдань аудиту фінансових результатів є оцінка правильності формування доходів, витрат та фінансового результату до і після оподаткування. У цьому контексті вирішальним є аналіз облікової політики підприємства, її відповідності МСФЗ або НП(С)БО, а також оцінка застосування методів визнання доходів і витрат, які безпосередньо впливають на чистий прибуток. Недостатня деталізація облікової політики, відсутність внутрішніх регламентів та методик, непослідовність у застосуванні процедур – це ті проблеми, які ускладнюють аудиторську перевірку та знижують якість фінансової звітності.

Попри масштабне реформування аудиторської сфери та поступове наближення національної практики до вимог МСФЗ і міжнародних стандартів аудиту, в Україні й надалі зберігається низка системних проблем, що істотно ускладнюють проведення якісної перевірки фінансових результатів підприємств. До найбільш поширених недоліків належать: невідповідність облікової політики вимогам МСФЗ або НП(С)БО та непослідовність її застосування; недостатність документального підтвердження окремих господарських операцій; низький рівень автоматизації обліково-аналітичних процесів; обмежений спектр і недостатня глибина аналітичних процедур, які використовуються підприємствами. Значний вплив справляють і зовнішні чинники макроекономічного характеру – різкі коливання цін, нестабільність ринкового середовища, воєнні ризики та порушення логістичних ланцюгів, що

ускладнюють визначення рівня суттєвості, підвищують аудиторський ризик і знижують точність прогнозування майбутніх грошових потоків.

Методологія аудиту фінансових результатів потребує подальшої модернізації в напрямі посилення аналітичної складової та підвищення якості оцінювання ризиків суттєвого викривлення. Особливої уваги вимагає розширення спектра аналітичних процедур, методичні засади яких визначено МСА 520 «Аналітичні процедури». Використання трендового, факторного, кореляційного та інших видів аналітичного аналізу забезпечує більш глибоке розуміння динаміки фінансових показників, сприяє виявленню латентних відхилень і дозволяє аудитору обґрунтованіше формувати висновки щодо достовірності фінансових результатів. Водночас важливою передумовою якісної перевірки є дотримання високого рівня професійного скептицизму на всіх етапах аудиторського процесу, що регламентовано МСА 700 (переглянутим) «Формування думки та складання звіту щодо фінансової звітності» [2]. Саме поєднання розширеного аналітичного інструментарію та професійної критичності дозволяє забезпечити об'єктивність, повноту й методологічну обґрунтованість аудиторської думки.

Узагальнення наявних теоретичних напрацювань і результатів практичних спостережень засвідчує, що попри вдосконалення нормативно-методичного забезпечення та поступове розширення аналітичного інструментарію, аудит фінансових результатів залишається сферою з підвищеним рівнем ризиків та методичних викликів. Сучасні умови господарювання висувають до аудиторів нові вимоги щодо глибини аналітики, точності оцінювання облікових даних та здатності своєчасно ідентифікувати потенційні загрози достовірності фінансової звітності. У цьому контексті актуалізується необхідність чіткого окреслення основних проблем, що стримують ефективний розвиток аудиторської практики та впливають на якість перевірки фінансових результатів підприємств.

Серед основних **проблем сучасного аудиту фінансових результатів** слід виокремити:

1. **Високий рівень ризику викривлення доходів і витрат**, пов'язаний із можливістю маніпулювання моментом визнання та оцінки операцій.
2. **Низький рівень цифрової зрілості підприємств**, що ускладнює застосування сучасних інструментів аналізу даних та автоматизації перевірок.
3. **Недостатній розвиток внутрішнього контролю**, що підвищує аудиторський ризик та потребує розширення обсягів вибірки.
4. **Складність оцінки суттєвості** в умовах нестабільного економічного середовища та різких коливань цін.
5. **Дефіцит кваліфікованих кадрів** у сфері аудиту та потреба у підготовці фахівців, здатних працювати з великими масивами даних і цифровими платформами.

Вищенаведені проблеми демонструють, що сучасна система аудиту фінансових результатів потребує комплексного оновлення та методичного переосмислення. Зростання ризиків викривлення, посилення цифрових трансформацій у сфері обліку, а також ускладнення економічного середовища вимагають від аудиторів не лише формального дотримання стандартів, а й застосування більш гнучких, технологічно орієнтованих та аналітично поглиблених підходів. За таких умов важливим завданням є визначення пріоритетних напрямів удосконалення аудиторської практики, здатних забезпечити підвищення її ефективності, достовірності висновків і відповідність сучасним вимогам міжнародного професійного середовища.

З метою підвищення якості та ефективності аудиту фінансових результатів необхідним є впровадження **інноваційних підходів і сучасних методів аудиторської діяльності**, серед яких:

- застосування **ризик-орієнтованого підходу**, що передбачає концентрацію уваги аудитора на ділянках із найбільшою ймовірністю викривлень;

XIV Міжнародна науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
5 грудня 2025 року, м. Тернопіль

- використання **цифрових технологій** – аналітичних платформ, систем обробки великих даних, автоматизованих інструментів тестування господарських операцій;
- розвиток процедур **безперервного аудиту**, що дозволяє оперативно реагувати на зміни у фінансових показниках підприємства;
- вдосконалення системи **внутрішнього контролю** з метою зменшення ризику суттєвих викривлень;
- поглиблення застосування **аналітичних процедур**, у тому числі трендових, кореляційних, факторних методів, що дозволяють підвищити обґрунтованість аудиторських висновків.

Окреслені підходи свідчать, що сучасний аудит фінансових результатів повинен бути інтегрованим, технологічним і гнучким, здатним адаптуватися до швидких змін економічного середовища. Підвищення якості аудиторських перевірок сприятиме формуванню достовірної фінансової інформації, зміцненню довіри інвесторів, кредиторів та інших користувачів звітності, а також загальному підвищенню рівня фінансової прозорості суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 р. (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 9, ст.50), (із змінами і доповненнями), поточна редакція від 20.06.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>
2. Міжнародні стандарти аудиту. *Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, видання 2021 року. Частина I, Частина II, Частина III.* URL: https://mof.gov.ua/uk/international_quality_control_standards_quality_management_audit_review_other_assurance_and_related_services-779 (дата звернення 10.11.2025 р.)

XIV Міжнародна науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
5 грудня 2025 року, м. Тернопіль

3. Рудницький В. С., Куцик П. О. Аудит : навчальний посібник. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 312 с.
4. Arens A.A., Elder R.J., Beasley M.S. Auditing and Assurance Services. 18th Edition. Pearson, 2019.
5. International Auditing and Assurance Standards Board. *The International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) sets high-quality international standards for auditing, assurance, and quality management that strengthen public confidence in the global audit and assurance profession.* URL: <https://www.iaasb.org/>